

Bestuurlijke Netwerkkkaart

Elektriciteit en gas Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweerzorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Elektriciteit en gas Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen

crisistypen	> onderbreking levering elektriciteit > onderbreking levering gas > schaarste aan gas (in de EU)
bevoegd gezag	> Europese Commissie > <i>Bundesregierung / Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz</i> > <i>Bundesnetzagentur</i> > <i>Regulierungskammer Niedersachsen / Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie NRW</i>
soorten maatregelen	> eigen maatregelen netbeheerder > aanwijzingen aan netbeheerder > verdeling van elektriciteit en gas bij schaarste > interventie Europese Commissie ten aanzien van maatregelen door de <i>Bundesregierung</i>

Eigen maatregelen

- > Een netbeheerder treft zo nodig eigen herstelmaatregelen bij onderbreking van de levering.

Netbeheerders

- > Zowel voor elektriciteit als gas is het beheer van het net gesplitst in het beheer van het bovenregionale transportnet (transport van producenten naar regionale netbeheerders), ook wel de *Transmission System Operator* (TSO) genoemd, en het beheer van regionale netten die de elektriciteit of gas distribueren naar de eindgebruiker.
- > TenneT is de beheerder van het bovenregionale hoogspanningsnet in *Niedersachsen* en Amprion in *Nordrhein-Westfalen*.
- > *Gasunie Deutschland*, *Thyssengas* en *Nowega* zijn de beheerders van het bovenregionale gastransportnet in *Niedersachsen* en *Nordrhein-westfalen*.

- > TenneT en Amprion kunnen zelfstandig maatregelen treffen ter handhaving van de energiebalans, als ook een aantal regionale netbeheerders die systeemverantwoordelijk zijn voor de veiligheid en betrouwbaar van het net in hun beheer.
- > Ze kunnen hierbij zo nodig afwijken van wettelijke voorschriften, zoals de verplichting om prioriteit te geven aan elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, gas- en warmtekrachtcentrales.
- > *Gasunie Deutschland*, *Nowega* en *Thyssengas* kunnen zelfstandig maatregelen treffen om het landelijk gastransportnet in evenwicht te houden, als ook een aantal regionale netbeheerders die systeemverantwoordelijk zijn voor de veiligheid en betrouwbaar van het net in hun beheer gebied. Afschakelen komt zelden tot nooit voor en zal vanwege ontplofingsgevaar na aansluiting zoveel mogelijk worden voorkomen.

- > Netbeheer is onafhankelijk van de levering van elektriciteit of gas. Leveranciers vervullen in de responsfase geen rol, aangezien zij geen bemoeienis hebben met het transport in technische zin.

Elektriciteit: afschakelen en herstel

- > Het afschakelen vindt snel plaats conform het afschakelplan. Er is geen tijd voor ad hoc prioritering. Uitzondering daarop is verdeling van elektriciteit bij beperkte beschikbaarheid, zie hierna onder *Bundesregierung*.

Gas: afschakelen en herstel

- > Voor het eventuele af- een aanschakelen van afnemers is geen prioriteitsvolgorde voorgeschreven (voor uitzonderingen, zie hierna), omdat beslissingen over preventief afschakelen bij gas niet binnen korte tijd hoeven te worden genomen; er is sprake van een buffercapaciteit in tegenstelling tot elektriciteit. Verder is het bij gas technisch onmogelijk om bepaalde objecten af te schakelen omdat na een gasontvangststation geen selectie meer wordt gemaakt.
- > Elektriciteitscentrales waarvan de continuïteit direct afhankelijk is van de gasvoorziening, kunnen op verzoek van de beheerder van het bovenregionale hoogspanningsnet (TSO) wel voorrang krijgen, i.e. niet of pas als laatste afgeschakeld worden.

Toezicht

- > Het Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (Bundesnetzagentur) houdt toezicht op de beheerders van de bovenregionale hoogspanningsnetten.
- > De deelstaten houden toezicht op de regionale elektriciteitsnetbeheerders en op zowel de bovenregionale als regionale gasnetbeheerders.
 - In Nedersaksen is het toezicht belegd bij de Regulierungskammer Niedersachsen van het

Niedersächsisches Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz.

- In Noordrijn-Westfalen is het toezicht belegd bij het Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie.

- > De toezichthouders kunnen zo nodig aanwijzingen geven aan netbeheerders inzake hun optreden bij (dreigende) verstoringen van de gas- of elektriciteitsvoorziening.

Bundesregierung

- > De *Bundesregierung* kan bij een (dreigende) verstoring van de energievoorziening, als normale maatregelen niet meer toereikend zijn, verordeningen uitvaardigen over de productie, vervoer, opslag, distributie, verstrekking, gebruik en prijzen van onder meer gas en elektriciteit, als ook over de productie- en opslagfaciliteiten van onder meer gas en elektriciteit.
- > De *Bundesregierung* kan deze bevoegdheid overdagen aan *Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz* en voor wat betreft elektriciteit en gas ook direct aan de *Bundesnetzagentur*.
- > De uitvoering van de verordeningen ligt:
 - voor wat betreft maatregelen over de in- en uitvoer van energie bij de *Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle* (BAFA);
 - voor maatregelen in het transport van gas of elektriciteit met een bovenregionaal karakter bij de *Bundesnetzagentur*;
 - voor prijsmaatregelen die meerdere deelstaten raken bij de BAFA - betreft het prijsmaatregelen ten aanzien van het transport van gas of elektriciteit dan ligt de uitvoering bij de *Bundesagentur*;
 - voor de rest ligt de uitvoering bij de deelstaten.

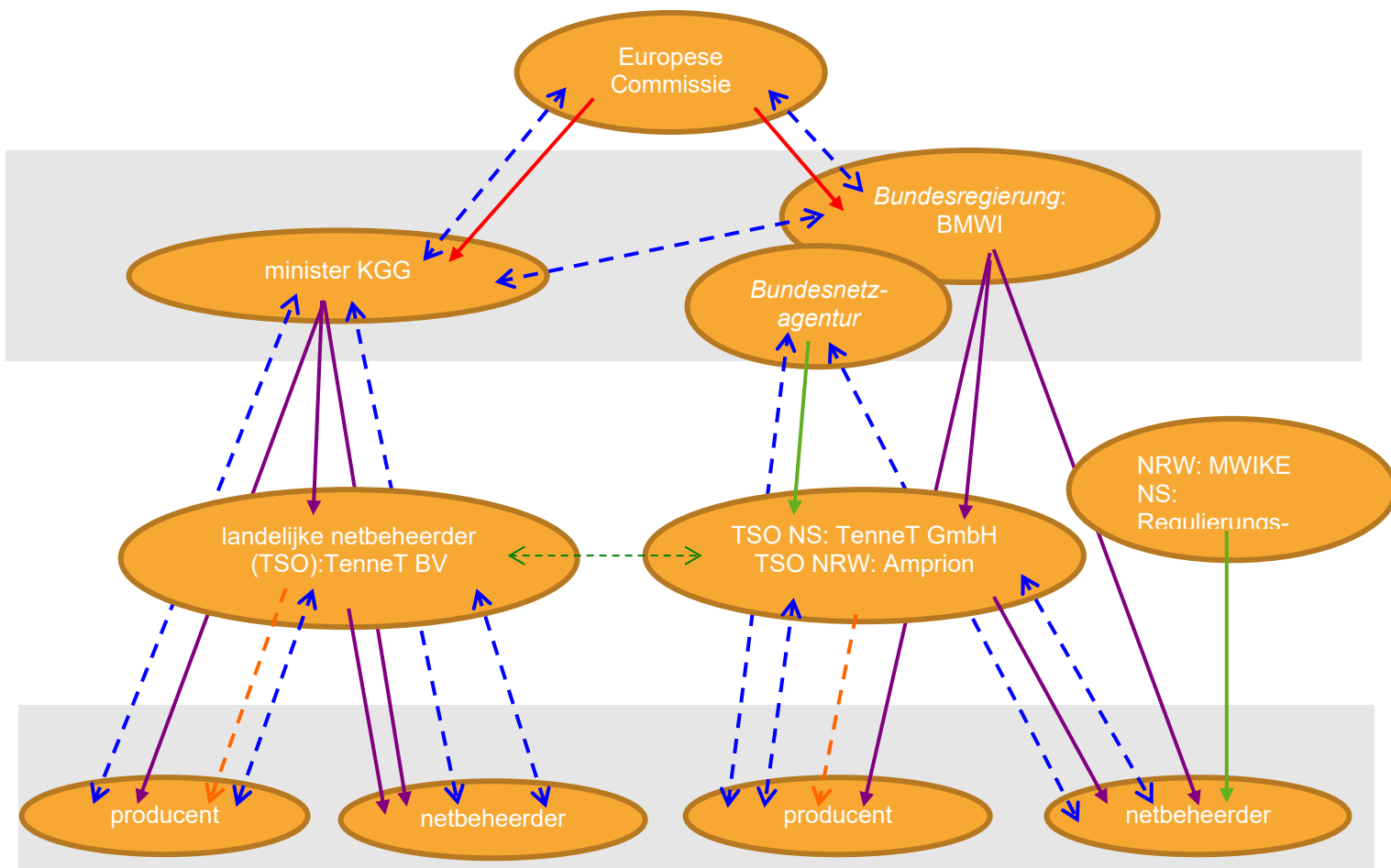
Internationale afstemming

- > Er zijn op Europees niveau afspraken gemaakt tussen de beheerders van

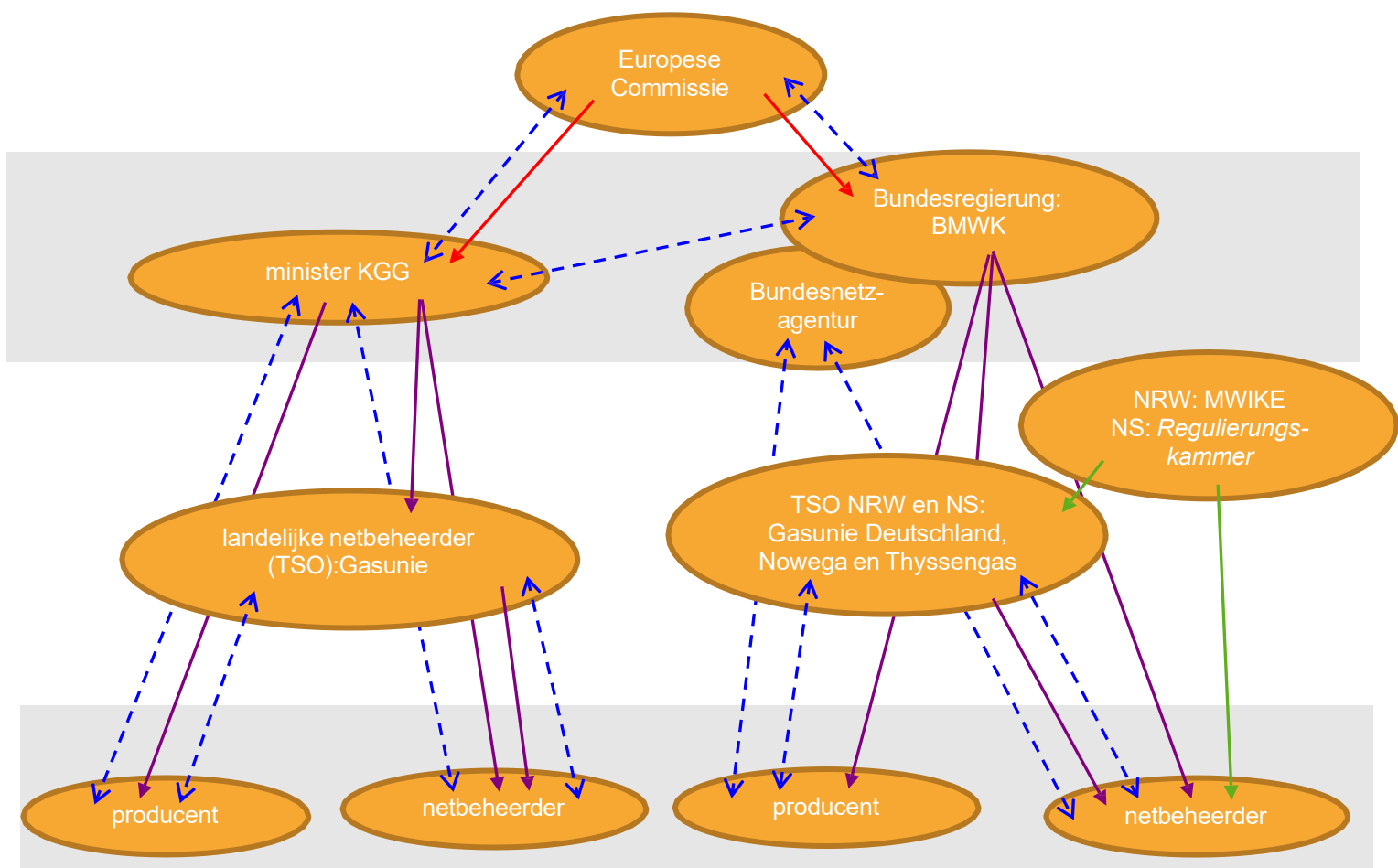
nationale en bovenregionale hoogspanningsnetten (Transmission System Operators: TSO's) over de onderlinge informatie-uitwisseling, afstemming van maatregelen en gezamenlijk optreden bij (dreigende) grote verstoringen in het elektriciteitsnet.

Europese Unie

- > De Europese Commissie kan optreden indien een lidstaat maatregelen treft ten aanzien van de levering van elektriciteit of gas ten tijde van een crisis:
 - Indien een lidstaat 'bij een plotseling crisis op de energiemarkt' of bij een bedreiging van de openbare veiligheid of het netwerk en de installaties maatregelen treft, meldt hij dit meteen aan de Europese Commissie en aan de overige lidstaten.
 - De Commissie kan besluiten dat de betrokken lidstaat de maatregelen dient aan te passen of in te trekken, voor zover zij de concurrentie zodanig verstoren en het handelsverkeer dermate ongunstig beïnvloeden, dat dit strijdig is met het gemeenschappelijk belang.
- > Vanwege de toenemende afhankelijkheid van de invoer van gas en het risico van maatregelen door lidstaten bij een verstoring van de levering waarbij onvoldoende rekening wordt gehouden met andere lidstaten, is een Europese aanpak van crises ontwikkeld die met name toeziet op:
 - instandhouding van de gasstroom binnen de interne markt;
 - niet treffen van maatregelen die de gasleveringssituatie in een andere lidstaat ernstig in gevaar zouden kunnen brengen;
 - instandhouding grensoverschrijdende toegang tot infrastructuur.
- > Deze aanpak voorziet verder in het doen van meldingen en in coördinatie van maatregelen in Europees verband.
- > De Commissie kan niet beschikken over nationale gasvoorraden, maar middels deze aanpak worden niet-solidaire unilaterale maatregelen van lidstaten tegengegaan.
- > Het algemene mechanisme voor bijstand bij rampen (via het *Emergency Response Coordination Centre* (ERCC)) kan ook hier worden benut.

BMWK	Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz
KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
MWIKE	Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie
Netbeheerder	regionale netbeheerder
NRW	Nordrhein-Westfalen
NS	Niedersachsen
TSO	Transmission System Operators

BMWK
KGG
MWIKE

Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie

Netbeheerder
NRW
NS
TSO

regionale netbeheerder
Nordrhein-Westfalen
Niedersachsen
Transmission System Operators

NB 1. Leveranciers staan niet vermeld, aangezien zij in de responsfase geen rol vervullen.